

NIEUWS UIT LAMBARENE

MEDEDELINGENBLAD VAN EN OVER
PROF. DR. ALBERT SCHWEITZER

Uitgave van de Stichting Albert Schweitzerfonds

Verschijnt eens per kwartaal en wordt aan de geadresseerden gratis toegezonden
Redactie: Ds. D. A. Werner, Ned. Herv. Pastorie, Zweeloo (Dr.), tel. 19, postrek. 14832
Administratie: Uitgeverij „De Torenlaan”, aan de Torenlaan 20 te Assen, telef. 3044 (3 lijnen)

Vrouwen aan de was in Lambarene

Van de redactie

Gestadig groeit het aantal belangstellenden voor het werk en de persoon van Dr. Albert Schweitzer, zodat wij genoodzaakt zijn de oplaag weer te vergroten. Dat is een zeer verheugend teken. Nieuws uit Lambarene moet naast zovele bladen een vertrouwde vriend worden voor de lezers. Gaarne wacht de redactie dan ook suggesties van lezers in, mocht men het met de opzet of inhoud van de nummers niet geheel eens zijn.

Wij vragen uw aandacht voor drie mutaties.

Tot onze grote spijt heeft de heer Mees uit Rotterdam wegens drukke werkzaamheden moeten bedanken voor het penningmeesterschap van de stichting: Vrienden van het hospitaal te Lambarene. Wij danken hem voor het vele werk, dat hij met buitengewone accuratesse voor genoemde stichting heeft verricht. Nog steeds zijn wij er niet in geslaagd een waardig opvolger te vinden. Wij zoeken echter nog voort. De heer G. Oosterwijk, voorzitter van deze stichting en penningmeester van het Albert Schweitzerfonds, is bereid gevonden zolang de taak van de heer Mees over te nemen.

In Augustus kwam bij onze secretaresse, mevr. Oberman-Oberman te Rotterdam, een brief binnen van Dr. Schweitzer, waarin deze vraagt of mevr. Oberman naar Lambarene wil komen ten einde hem te helpen bij de uitgebreide correspondentie. Aan dit verzoek heeft mevr. Oberman voldaan, hetgeen als consequentie voor het Albert Schweitzerfonds inhoudt, dat voor haar een ander zal moeten gevonden worden, die de functie van secretaris tijdelijk zal overnemen.

Tijdens haar afwezigheid zullen Ds. C. B. Burger en Ds. D. A. Werner het secretariaat van het fonds waarnemen.

Tenslotte richten wij uw aandacht op de adreswijziging van de redactie. Deze is: Ds. D. A. Werner, Ned. Herv. pastorie te Zweeloo (Dr.). Verzocht wordt alle brieven, copie en giroaafschrijvingen aan bovengenoemd adres te zenden. Dit voorkomt vertraging.

Het Nieuws uit Lambarene wordt gratis verstrekt aan belangstellenden, als zij van hun belangstelling op tastbare wijze blijk hebben gegeven.

Men kan dit doen door een bijdrage (ineens of geregeld) te storten of over te schrijven op postrekeningnummer: 143643 van de penningmeester van het Albert Schweitzerfonds of te storten op de rekening van het A.S.F. bij de N.V. Amsterdamsche Bank te Deventer. Hierdoor steunt men dus het Albert Schweitzerfonds, dat zich tot taak heeft gesteld gelden bijeen te brengen voor het werk van Dr. Schweitzer en belangstelling te wekken voor zijn denkbeelden. Zij doet dit o.m. door het stimuleren van uitgaven, het organiseren van lezingen of voordrachten, het uitgeven van een periodiek „Nieuws uit Lambarene”.

Bijdragen welke men in het bijzonder wenst te bestemmen voor steunverlening aan het ziekenhuis te Lambarene kunnen worden gestort op girorekening no. 540600, ten name van de penningmeester der stichting: Vrienden van het hospitaal te Lambarene, te Rotterdam of op de rekening van deze stichting bij R. Mees & Zn., Rotterdam. Deze tweede stichting verzamelt gelden, die voor direct gebruik van Dr. Schweitzer in aanmerking komen. Zij hebben slechts betrekking op het ziekenhuis te Lambarene. Uiteraard werken deze twee stichtingen nauw samen.

Bestuursleden van de Stichting Albert Schweitzerfonds:

Ds. C. B. Burger, voorz., Stadhouderslaan 30, Utrecht.

Mevr. H. Oberman—Oberman, secr., Scheepstimmermanslaan 37,

Rotterdam C II.

G. Oosterwijk, penn., Handelskade 7, Deventer.

C. J. ten Cate, notaris, Parkweg 9, Deventer.

G. van Aardenne, Reeweg Zuid 18, Dubbeldam.

Ds. D. A. Werner, Ned. Herv. pastorie, Zweeloo (Dr.).

Bestuursleden van de stichting: Vrienden van het hospitaal:

G. Oosterwijk, voorz., Handelskade 7, Deventer.

Ds. D. A. Werner, secr., Ned. Herv. pastorie, Zweeloo (Dr.).

G. Oosterwijk, tijd. penningm., Handelskade 7, Deventer.

Ds. C. B. Burger, Stadhouderslaan 30, Utrecht.

C. J. ten Cate, notaris, Parkweg 9, Deventer.

Welkom in Zweeloo

Het was in 1926, dat ik in de pastorie van Zweeloo (het dorp tussen Emmen en Beilen, waar zoals u hebt kunnen lezen aardolie is gevonden), mijn Deventer collega Ds. A. J. Werner voor het eerst leerde kennen. Hij kwam naar Drenthe om een avond met lichtbeelden over Albert Schweitzer te geven. De dokter van Lambarene was toen nog niet zo bekend als tegenwoordig en de velen, die die avond het kerkje vulden, wisten niet wat zij te horen zouden krijgen. Maar toen Ds. Werner uitgesproken was en heel de warmte van zijn geestdrift voor Schweitzer en diens werk op de aanwezigen had weten over te brengen, toen was er niet een, die de naam van Albert Schweitzer ooit zou vergeten. Ja, men weet in dit dorp nog steeds van die prachtige avond te vertellen en er zijn er die de naam van hem, die sprak, ook nog niet zijn vergeten. Dit bleek, toen de zoon van Ds. Werner, eveneens predikant, deze zomer zijn intrede in Zweeloo deed. Onze redacteur van „Nieuws uit Lambarene”, die dit blad steeds zo voortreffelijk verzorgt, is na zijn jaar praktisch werken in Rotterdam en verblijf op het Eykmanhuis te Driebergen op 5 Juli door zijn oom, Ds. C. Brinkerink uit Oostvoorne, als hervormd predikant bevestigd. De liefde voor de persoon en het werk van Dr. Schweitzer is van

Ds. D. A. Werner

de vader op de zoon overgegaan. We zijn als bestuursleden van het Albert Schweitzerfonds blij, dat Ds. D. A. Werner en zijn vrouw van nu aan de belangstelling voor Schweitzer in het noordoostelijk deel van ons land zullen helpen vermeerderen. Wij wensen hun namens onze hele lezerskring veel geluk met hun intrede in Zweeloo en hopen, dat zij een rijk en gezegend leven daar tegemoet gaan.

C. B. BURGER
Voorzitter van het Albert Schweitzerfonds.

Nieuws uit Lambarene

De correspondentie van Dr. Schweitzer en zijn staf is enorm groot en groeit nog bij de dag. Overdag is er in het hospitaal overal het werk te doen aan de patiënten en de tuin, maar 's avonds begint het beantwoorden der vele brieven, die uit alle landen naar Lambarene stromen. Dr. Schweitzer werkte enige dagen geleden nog tot 2 uur 's nachts, maar was toch weer als een der eersten de volgende morgen aan het werk. En dat met zijn 78 jaren!

Drie maand geleden, in Juni '53, kwam de pharmacie klaar in het lepradorp; het werd een gezellig, licht gebouwtje, wit geverfd en met een cementen

vloer. Nu is begonnen met het bouwen van een „keukentje” waar water gewarmd kan worden voor de instrumenten enz., waarin bovendien kamers zijn voor twee verpleegsters en een zaaltje voor de ernstige zieken.

Dr. Schweitzer is er dikwijls zelf bij, wanneer het cement moet aangemaakt worden en geeft aan, hoe hij het wil hebben. De opperste leiding heeft hij, wat hem veel tijd en energie kost. Gelukkig helpen hem Mr. Erwin, een neef van Mad.elle Mathilde, en Zr. Emma Haussknecht, die altijd en overal bereid is te helpen en die alles weet. Zr. Emma heeft echter sinds enige dagen ook veel werk aan de benedentuin, die deze week droog kwam en dus van onkruid ontdaan, bemest en beplant moet worden. Het werd laat dit jaar, omdat, na een vreemde periode zonder regen, het weer begon te regenen gedurende enkele weken. De

De titelfoto van dit nummer is ontleend aan Joy en Arnold, Het Afrika van Albert Schweitzer, 4e druk, uitgave Het Wereldvenster, Baarn.

zaden, die Sluis en Groot aan het ziekenhuis te Lambarene cadeau doen, zijn een kostbaar geschenk. Zr. Tony van Leer, een van de drie Nederlandse verpleegsters, is een hartelijke, zonnige verpleegster met veel humor. Daardoor neemt ze de dingen nooit te zwaar op en deelt anderen in haar opgewektheid.

Dr. Percy ging drie weken geleden terug naar Europa, waar zijn vrouw hem al bijna een jaar wacht. Zijn twee jonge gorilla's bracht hij naar de diertuin in Parijs. Hij was zeer aan de dieren gehecht, vooral aan de oudste, Horatius, die hij al anderhalf jaar had. Beide apen woonden in 'n kamer naast zijn eigen kamer. Dr. Percy wordt momenteel in Lambarene erg gemist, daar hij een arts is, die naast zijn uitnemend vakmanschap de mentaliteit van de negers goed begrijpt. Hij was bij de inboorlingen dan ook zeer geliefd en velen treurden, toen hij wegging. Maar hij heeft te kennengegeven gaarne weer terug te komen, iets wat zéér te hopen zou zijn, daar anders Dr. Schweitzer weer opnieuw een arts zou moeten inwerken.....

Dr. Schweitzer heeft de wens te kennen gegeven, dat mevr. Oberman—Oberman, secretaresse van het Albert Schweitzerfonds en tevens een goede kennis van Dr. Schweitzer, naar Lambarene zal komen, ten einde hem met de overstelpende correspondentie te helpen.

Mevr. Oberman heeft te kennen gegeven, dat zij aan dat verzoek gaarne zal voldoen. Zij zal in September per vliegtuig naar Lambarene vertrekken.

Het is derhalve niet te verwachten, dat Dr. Schweitzer binnenkort naar Europa zal gaan. Het vermoeden bestaat, dat hij nog geruime tijd in Lambarene zal blijven, zulks in tegenstelling met wat de buitenlandse en binnenlandse pers beweert.

Mejuffrouw E. F. Mees, hist. dra., die in 1952 tijdelijk werd aangesteld als verzorgster van de prinsessen, zal in September haar functie neerleggen, om haar werkzaamheden aan het secretariaat van Dr. Albert Schweitzer in de Elzas aan te vangen.

Zr. Emma Haussknecht en Zr. Tony van Leer zijn op de terugreis naar Europa, waar zij met verlof gaan. In October zal Maria Lagendijk met verlof terugkomen.

Het zal Dr. Schweitzer niet meevallen tegelijkertijd drie beproefde krachten te moeten missen.

Emory Ross in ons land

Dr. Emory Ross, president van het Afrikaans Zendinggenootschap, secretaris van vele Amerikaanse philanthropische instellingen, president van de „American Lepracy Missions", penningmeester van het Albert Schweitzerfonds in Amerika, was voor een kort bezoek in ons land. Het doel van dit bezoek was een bespreking te voeren met alle Albert Schweitzerorganisaties in Europa. 4 September bevond Emory Ross zich nog in Engeland, 5 September vergaderde hij met het Albert Schweitzerfonds in Rotterdam. Ross is een zeer goed vriend van Dr. Schweitzer, uit hoofde van zijn missionair werk en eveneens om zeer persoonlijke redenen. Als predikant is hij in Amerika een van de mensen, die de gedachtenwereld van Schweitzer tot ieder brengen wil; hij weet in de Veren. Staten enorm veel geld in te zamelen voor het werk in Lambarene. In Amerika verschijnt eens in de vier jaar een orgaan (zoals bij ons Nieuws uit Lambarene) waarin een beroep wordt gedaan op miljoenen mensen om geld bijeen te brengen voor Schweitzers hospitaal in het oerwoud. Grote geldzendingen gaan van de Ver. Staten naar Lambarene.

Ross vertelde onder meer hoe de zoon van de beroemde Mallon, de eigenaar van het Gulf-Oil-Concern, wellicht een der allerrijksten van de Ver. Staten, onder de invloed van het lezen van een artikel over Albert Schweitzer in Life, op 39-jarige leeftijd medicijnen is gaan studeren. Deze Mallon Jr. bezat een ranch in Arizona, had nooit van Albert Schweitzer gehoord, las het bewuste artikel en kwam zo plotseling tot dit besluit. Zijn vrouw ging in de

verpleging. Zij hadden beiden het plan Dr. Schweitzer te gaan helpen of een dergelijk werk ergens anders te gaan opzetten. Klaar met zijn studie in 1952 ging hij mee op een tropische expeditie in Liberia, die ten doel had de lepra, te bestuderen. Zij werden in Lambarene uitgenodigd. Albert Schweitzer was echter op dat moment niet aanwezig. Toen kreeg dus Mallon Jr. de dokter niet te zien. Hij stichtte onlangs in Haiti een tropisch ziekenhuis, ten einde de lepra te bestrijden en noemde de medische nederzetting naar Albert Schweitzer, die daaraan

zijn goedkeuring gaf, nadat hij zelf aanwijzingen had gegeven aan Mallon Jr. Toen Dr. Schweitzer in 1949 zijn Goetherede in Aspen (Colorado) kwam houden, kon Mallon daarbij niet aanwezig zijn, daar hij zijn medische studie niet wilde onderbreken. Toen eveneens liep hij Dr. Schweitzer mis. Zo is deze Mallon, geheel door Schweitzers werk in Afrika bezield, bezig in andere delen van de wereld zijn voorbeeld te volgen. Daarna sprak Dr. Ross over interne fondskwesties, waarvan wij hier geen mededeling kunnen doen.

Een medische expeditie

door de steppen en de wildernis

Uit een brief van mej. Emma Haussknecht in „Lettres de l'Hôpital du Dr. Albert Schweitzer à Lambaréné”.

Sedert lange tijd had Dr. Schweitzer het plan opgevat om een van de doktoren van het hospitaal op toernee naar het Zuiden te zenden. Dit uitgestrekte gebied wordt bevoeid door de N' Gounié, een grote rivier die iets boven Lambarene in de Ogowe valt. Daar vandaan komen dikwijls zieken, die vaak honderden kilometers moeten afleggen om zich te laten opereren. Het is niet gemakkelijk om zich in deze streek te begeven. De N' Gounié is goed bevaarbaar in haar benedenloop over een afstand van ongeveer 130 km tot Samba. In de bovenloop kunnen kano's en zelfs motorbootjes varen over een afstand van meer dan 150 km.

Maar tussen deze twee in is een grote waterval en er zijn stroomversnellingen over afstanden van 25 tot 30 km. De mensen die uit het Zuiden naar Lambarene willen trekken, kunnen dus niet het gehele traject per kano afleggen door zich rustig met de stroom te laten meevoeren. Zij moeten te voet verder over een tamelijk lang gedeelte boven Samba, en daarna moeten zij iemand vinden, die hen van hieraf een kano wil lenen. Daar de zieken dus zoveel moeite hebben om bij ons te komen, is het onze taak om naar hen toe te gaan. Wij moeten ook het voorbeeld geven en laten zien dat de reis mogelijk is, ondanks de afstand en de grote moeilijkheden.

Door de aankomst in Mei, van de nieuwe Nederlandse dokter, Pieter van der Elst, in gezelschap van zijn echtgenote en van mejuffrouw Emmy

Hopf, Emile Spoerri en Marthe Winkelmann, was het mejuffrouw Dr. Anna Schmitz toen mogelijk een toernee van enkele weken te maken door het binnenland. Gedurende de zomer, dat wil zeggen: gedurende het droge seizoen, is het aantal zieken in Lam-

Hangbrug van lianen over een rivier in het oerwoud

barene niet aanzienlijk, zodat de dienst daar gemakkelijk door twee doktoren kan worden gedaan. In dit droge seizoen, dat van ongeveer Juni tot October duurt, kan men ook het beste reizen, daar men dan zonder bezwaren reusachtige rivieren kan overtrekken, hetgeen in de regentijd ondenkbaar zou zijn.

Ik werd aangewezen om mej. Dr. Schmitz te vergezellen. Dr. Schweitzer adviseerde ons zoveel mogelijk naar 't Zuiden te trekken, tussen de N' Gounié en de zee en terug te keren, indien dit mogelijk was, langs de andere oever. Deze tocht zou minstens 6 weken duren.

Midden Juni begonnen wij met onze voorbereidingen. Uit de groep werkers, die als houthakkers bezig waren aan de rand van het woud rond Lambarene, zochten wij ons eerlijke mensen, die reeds meermalen als dragers hadden dienst gedaan en die afkomstig waren uit de vlakke van N'Gounié en die de dialecten van gindse steek kenden. De mensen uit de omgeving van Lambarene zijn als dragers niets waard, want zij zijn niet getraind in dit werk.

Wij moesten de bagage in kleine vrachten van hoogstens 25 kg verdeelen. De medicamenten, instrumenten en verbandstoffen vormden drie ladingen. De mondvoorraad en de keukenbenodigdheden vormden eveneens drie vrachten en onze kampeerdekens en bedden ook twee, evenals onze persoonlijke bezittingen die wij onderweg nodig zouden hebben.

Een van de dragers moest een zak zout torsen van 25 kg. Daar zout zeld-

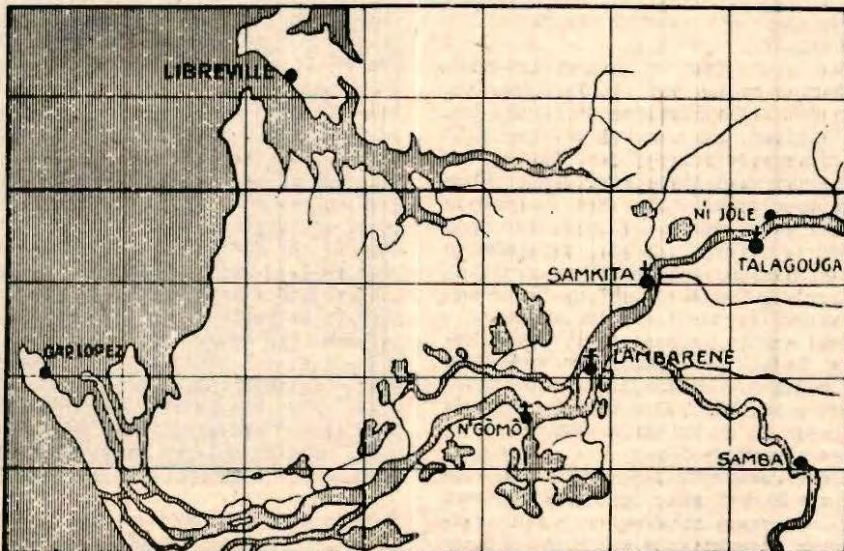
zaam is in 't binnenland, moest 't ons als geld dienen om daarvoor levensmiddelen te kunnen kopen. Ook namen wij nog een reserverantsoen rijst van 15 kg mede, speciaal voor onze dragers, want men moet steeds er op bedacht zijn dat men lange afstanden heeft af te leggen, zonder dat men dorpen ziet en zonder dus in de gelegenheid te zijn bananen, manioc en palmolie aan te schaffen, waarmee de dragers zich moeten voeden.

Onze eigen mondvoorraad bestond uit meel, suiker, thee, gecondenseerde melk, vet in blik en gedroogde vruchten. Boven op zijn vracht, bond elke neger nog zijn deken en zijn muskietengaas, die hij van het ziekenhuis had meegekregen. Alles werd verpakt in lichte kistjes, waar een gevlochten liaan omheen werd gebonden, die weer werd vastgehecht aan de uit boomvezels gemaakte bretels, om zodoende 't dragen te vergemakkelijken.

Zaterdag, de 27ste Juni, kreeg Dr. Schweitzer bericht dat er in Lambarene een Europeaan met motorkano zou arriveren, uit de streek van de meren, aan de bovenloop van de N' Gómó, waar de weg begint in zuidelijke richting.

Deze Europeaan bleek bereid te zijn ons de daarop volgende Maandag reeds mede te nemen. Gelukkig waren onze voorbereidingen reeds zó ver gevorderd, dat wij van deze gelegenheid konden profiteren, wat voor het ziekenhuis een belangrijk voordeel betekende.

Het traject, per motorkano, tot aan

Doorlopend trok men door moerassen en door dicht oerwoud

de andere zijde van het Oghemmoné-meer duurde een gehele dag. De volgende morgen gingen wij te voet verder.

De eerste dagen waren heel vermoeiend. Doorlopend trok men door moerassen en door dicht oerwoud. Dikwijls kon men geen pad meer onderscheiden. Langs grote afstanden ploeterden wij tot onze knieën door zwarte modder. Nergens waren dorpen. Wij waren heel erg blij, dat Dr. Schweitzer ons had toegestaan zo'n behoorlijke hoeveelheid rijst mede te nemen, want anders had 't er voor ons allen zeer slecht uitgezien. De eerste nacht kampeerden wij in de open lucht op een heuvel tussen twee moerassen. Onze mensen installeerden zich om ons heen en onderhielden de hele nacht drie grote vuren om de wilde dieren af te schrikken.

De avond van de tweede marsdag bereikten wij de noordelijke oever van de Niembé, een lang en smal meer dat verbinding heeft met de zee, waar 't niet ver van is verwijderd. Wij zouden daar een ondernemende blanke boswachter vinden die ons zou voorzien van een prauw, om het meer over te steken, tot aan de rivier N' Kômi. Ten gevolge van de economische crisis had de blanke zijn onderneming gestaakt en was vertrokken. Gelukkig bezat een neger, die op die plaats verblijf hield, een kano, die ons allen juist kon bevatten.

Tegen inwisseling van een mooi geschenk stelde hij zijn bootje tot onze dienst met drie pagaaiers en hij begeleidde ons. Wij liepen eerst langs een arm van het meer, zo nauw dat dikwijls enorme omgevallen bomen het geheel versperden. Onze mensen moes-

ten uit de boot en ons een doorgang maken met bijl- en messlagen. Onze dragers toonden een opvallende ijver, alsof zij zich er verantwoordelijk voor voelden dat ons niets overkomen zou. Bij 't vallen van de nacht was het ergste van het traject voorbij; wij konden onze boottocht in vrij water vervolgen.

Een lichte regen begon te vallen. Van tijd tot tijd weerklonk van de oever de herhaalde kreet van een vogel; in de toenemende duisternis konden wij niets meer onderscheiden en die kreet vermengde zich met het eentonig geluid van de pagaaien, die in het water sloegen. Daarnaast een diepe stilte. Wij waren te vermoeid om te praten.

Tegen negen uur in de avond slaakte onze gids een luide roep in de nacht. Men antwoordde hem van ver. Wij stuurden onze kano naar de stemmen en spoedig raakten wij de grond. Wat een vreugde opnieuw mensen te zien en drie hutten te vinden. Het was opnieuw nodig het avondeten af te houden van de reservevoorraad.

De volgende dag verlieten wij het meer en begaven ons in de richting van de N' Kômi, die wij stroomopwaarts bevoeren tot een afstand van 50 km. Op de oevers vonden wij enkele dorpen en onze eerste zieken te verzorgen. De volgende dag haalde ons gelukkig een Europeaan in, die ook stroomopwaarts de rivier opvoer, maar met een motorboot, en die ons met onze mensen en onze bagage opnam, hetgeen ons een gehele dag winst gaf.

Deze Europeaan vertelde ons dat wij verkeerd hadden gedaan om te vertrekken van het zuidelijke uiteinde

van het meer Oghemmoné. Een beter pad begon bij een vast punt noordelijker. Dat wij zoveel moerassen hadden moeten doortrekken, kwam omdat men ons verkeerd had ingelicht. Aan 't einde van de riviervaart op de N' Kômi verlieten wij het moerasland en wij vonden weer de goede weg.

Tenslotte trokken wij vijf dagen lang naar het Zuiden tot Bongo waar de administrateur zijn woonplaats had.

Gedurende deze tocht vonden wij dorpen op afstanden van een mijl of anderhalve mijl van elkaar verwijderd. Eerst waren het armoedige en kleine dorpen, half verlaten, met lage hutten, van bamboe gemaakt met wanden van leem of boomschors en zwart van de rook. De negers, vreesachtig, vluchtten bij onze verschijning. Eén of twee achtergebleven zieken naderden aarzelend. Aangemoedigd door hun voorbeeld kwamen ook de anderen terug. Dikwijls gleden wij uit als we rondkropen in de hoeken om vast te stellen dat er zich geen ernstige zieken bevonden, die men ons niet had aangewezen. Wij waren diep getroffen door de ellende, de vuilheid, de verlatenheid en de zorgeloosheid van deze wezens op de laagste trap van beschaving.

In 't bos ontdekten we vaak olifantsporen. Die van de luipaarden bezorgden ons wat schrik. Een vroegere patiënt, die wij op het pad ontmoetten en die mij dadelijk herkende, was zo gelukkig mij terug te zien dat hij ons verscheidene dagen begeleidde. Hij was een goed jager en maakte ons op interessante kleinigheden attent. Op een

De ethiek en de dieren

Zoals de huisvrouw, die de kamer gedaan heeft, zorg draagt dat de deur dicht blijft, opdat de hond niet binnenkomt en met zijn vuile poten de schone kamer verontreinigt, zo zijn de Europese denkers bezorgd, dat er geen dieren in hun ethiek binnendringen.

Zij laten het meegevoel jegens de dieren geheel weg of ze zorgen er voor, dat er een armzalig beetje van terechtkomt.

Deze verwaarlozing is des te onbegrijpelijker, daar toch het Indische en het Chinese denken, als het enigermate tot ontwikkeling is gekomen, de ethiek opvatten als de menselijke verhouding tot alle schepselen.

Een tamme olifant helpt bij de werkzaamheden

dag hoorden wij vlakbij in 't kreupelbos een droog gekraak alsof t' brandde. — Wat is dat? vroeg ik hem.

— Dat is „hij”, antwoordde hij rustig.

— Wie is „hij”?

— Hij, de olifant. Hij is bezig een boom te breken om zich te onthalen aan de bladeren van de kroon.

In de loop van deze dagen vonden we dikwijls langs 't pad palmen of andere bomen, die de olifanten doormidden hadden gebroken en waarvan zij het gebladerte hadden verslonden. „Door de olifanten”, verklaarde ons onze jager, „zijn er weinig ondernemingen in onze streek. Zij verslinden alles.”

Maar er zijn er ook van deze dieren die als zeer gewaardeerd trekdier worden aangehouden. De tamme olifanten helpen dan mee de boomstammen op te ruimen die hun wilde soortgenoten hebben omgetrokken.

Later ontdekten wij tot onze vreugde grote nette dorpen, waarvan de bewoners uitgestrekte taro-, bananen- en manioc-aanplantingen onderhielden. Het waren de vrouwen die ze verzorgden. De mannen hielden de wacht of jaagden met de jachtspeer op de wilde zwijnen of antilopen. Zij zetten ook vallen voor luipaarden.

In de dorpen zag men de kippen, eenden en schapen vrij rondlopen. Deze schapen waren zonder wol en droegen een geitenvacht. In een dorp merkte ik het hoofd op, bewegingloos gezeten voor zijn hut. Aan 't eind van het dorp begon een kip te kakelen. Dadelijk stond hij op, ging het ei zoeken en daarna weer ernstig zitten. Onmiddellijk daarop kakelde een andere kip aan 't andere eind van het dorp. Het dorps-hoofd stond opnieuw op om 't ei te gaan zoeken. De kippen waren zijn eigendom. Hij bracht de gehele dag op zijn post door, uit angst zijn eieren te verliezen.

In deze dorpen vonden onze dragers

makkelijk een onderdak. Voor de Europeanen had de administrateur in zekere dorpen zeer eenvoudige hutten laten maken van bamboe, met wanden van leem of schors, waarin men zeer goed kon verblijven. Mej. Dr. Schmitz en ik, wij gaven de voorkeur aan onze kampbedden onder 't voordak, om zoveel mogelijk van de frisse lucht te profiteren. Wanneer er in 't dorp, waar wij de nacht wilden doorbrengen, geen hutten waren voor voorbijtrekkende Europeanen, logeerden wij in de hut van de geesten. Deze hutten zijn gewone zalen, aan één kant open. Men houdt er vergaderingen en geeft er de dansen ter ere van de geesten. Een van onze dragers, genaamd Madoungou, sliep altijd in de nabijheid om ons te beschermen. Hij was bediende geweest bij de Elzasser, die zich op 't ogenblik in Europa bevond, en die veelvuldige bezoeken in deze streek heeft gemaakt. Zo was Madoungou gewend met de reizen en was ons een grote hulp.

In deze streek konden de vrouwen zelfs toetreden tot lasten en eer en bereikten een werkelijk overwicht, zoals wij het hebben kunnen vaststellen in 't dorp van Mandji, waar een negerin door de koloniale overheid erkend werd als presidente van het kanton. Vol waardigheid kwam zij ons begroeten bij onze aankomst en geleidde ons naar de hut waar wij de nacht zouden doorbrengen. Op haar bevel brachten de bewoners van het dorp ons water, hout en vuur voor onze keuken. Zij zelf gaf ons bananen en aardappelen, afkomstig van haar land. Toen zij hoorde wie wij waren en dat wij geneesmiddelen hadden, verzamelde zij dadelijk al de zieken, die zij kon bereiken. Die avond heeft mej. Dr. Schmitz raad gegeven tot laat in de nacht. Verscheidene van onze dragers kenden de dialecten van de streek en dienden voor tolk.

(Wordt vervolgd.)

Boeken- plank

Bij W. Gaade, Delft (de drukker van Vrije Geluiden) verscheen de radiorede van Dr. Schweitzer, voorzien van een inleiding, vertaling en een stukje facsimile van Dr. Schweitzers handschrift onder de titel: Dr. Albert Schweitzer in Holland.

Het is een bijzonder fraai uitgegeven boekje met een foto van Dr. Schweitzer voorin, dat zich prettig lezen laat. Voorafgegaan door een korte inleiding van de hand van Dr. E. D. Spelberg vinden wij de tekst in het Duits, zoals Schweitzer deze op die bewuste Zondagmiddag voor de microfoon heeft uitgesproken. Daarna volgt de vertaling van Dr. Burger, de voorzitter van het Albert Schweitzerfonds. In deze vertaling hebben wij de rede reeds gepubliceerd in no. 4 van de eerste jaargang van Nieuws uit Lambarene. Men doet een goed werk dit boekje aan te schaffen, want de opbrengst komt geheel ten goede aan het Albert Schweitzerfonds. Bovendien zult u juist om de inhoud, die in zulk een mooi verzorgde vorm gegoten is, het boekje willen aanschaffen en behouden om 't telkens weer te lezen. De prijs is f 1,50.

Verkrijgbaar zijn:

filmstroken

met tekst over het leven en werk van
ALBERT SCHWEITZER

Uitgave:

*Projectie Onderwijs Centrale,
Hoge Naarderweg 42, Hilversum*
Albert Schweitzer nr 673 deel I, normaalbeeldformaat, 39 beelden f 3.25
nr 674 deel II, id., 52 beelden f 4.25

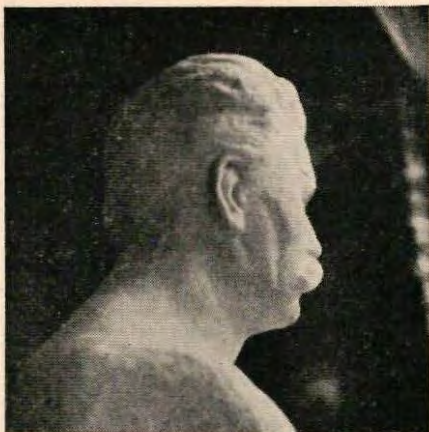
*Filmstrokenbureau der Ned.Herv.
Kerk, Javastr. 100, Den Haag*

Albert Schweitzer nr 61, normaalbeeldformaat, 45 beelden f 4.15

Op aanvraag catalogus verkrijgbaar

Van deze beide uitgaven is de hand-
leiding in de prijs begrepen

Schweitzer en de wereld

Ergens in het Oosten van Amsterdam, hoog boven de grond, is een atelier. Langs vier steile trappen komt men er: het is het atelier van de beeldhouwer F. Werner, uit wiens handen vele mooie werken zijn ontstaan van verschillende soort. Daar in dat atelier staat een borstbeeld van Albert Schweitzer van meer dan menselijke grootte. Wanneer men het beeld van een bepaalde kant bekijkt, dan kan men niet anders zeggen, dan: dat is hij! Het is een mooi werk van de heer Werner, ongetwijfeld een van zijn meest geslaagde objecten. Wij waren er met enkele andere leden van het bestuur van het Albert Schweitzerfonds en hebben het beeld van alle hoeken en kanten bekeken. De beeldhouwer kende Schweitzer persoonlijk niet, maar heeft zijn schepping gemaakt naar aanleiding van talrijke foto's. Dit is altijd een zéér gewaagd experiment, doch wij kunnen zeggen,

De beeldhouwer en zijn beeld

dat het experiment gelukt is. Het beeld heeft een uitdrukking, waarvan enigen van ons, die Schweitzer van zeer nabij kennen, zeggen, dat deze buitengewoon treffend is. Het Schweitzerfonds hoopt binnenkort het beeld aan te bieden aan een of andere instantie, bij wie het zeer goed tot zijn recht zal komen, en door velen zal kunnen worden gezien.

Lambarene-apen naar Emmen

Twee mandril-apen, die behoren tot het ziekenhuis te Lambarene, werden aan de dierentuin in Emmen geschonken.

Schweitzer Hoge Commissaris in Straatsburg?

Naar uit Straatsburg wordt gemeld aan EPD-Rheinland, zou prof. Dr. Albert Schweitzer deze zomer weer voor lange tijd naar Europa komen. In de wandelgangen van het Europese parlement in Straatsburg heet het, dat Schweitzer persona grata bij alle gedelegeerden zou zijn om in aanmerking te komen als Europese Hoge Commissaris voor het vluchtelingenvraagstuk en de bevolkingsuitwisseling.

Rondom Dr. Albert Schweitzer

„Wij moeten eerbied voor het leven hebben. De weg tot die eerbied ligt in het denken. In de verzwakking van het denken, die in onze eeuw optreedt, ligt de hoofdoorzaak van het verval der tegenwoordige wereld. Hierdoor heeft de mens de eerbied voor het leven verloren”. Aldus kenschetste prof. Dr. W. Banning tijdens een conferentie, die in het „Eykmanhuis” te Driebergen gehouden werd, de boodschap die Dr. Albert Schweitzer heeft voor de tegenwoordige wereld. Prof. Banning was van oordeel, dat Dr. Schweitzer bij zijn conclusie over het cultuurverval echter over het hoofd zag, dat de massificatie en mechanisatie van deze eeuw iets demonisch bezitten, waardoor het denken wordt belemmerd.

„Ik ben leven, dat leven wil, te midden van leven, dat leven wil”. Deze formulering beschouwde prof. Dr. P. Westra als het centrale punt in Schweitzers verhouding tot mens en maatschappij. De zin van het leven is, dat ik leef uit het principe van de eerbied voor het leven, meent Schweitzer. Dit wordt bereikt in geestelijk-zedelijke vervolmaking.

*Prof. Dr. Albert
Schweitzer
tijdens een hem
aangeboden
souper*

Uw tweede taak op aarde

„Als dankbaarheid voor uw geluk, moet u zich in uw eigen leven wat opofferingen getroosten voor het leven van anderen...”

Vaak zeggen de mensen: „Ik zou graag iets goeds doen in de wereld. Maar ik word zo in beslag genomen door allerlei verantwoordelijkheden in de tredmolen van m'n dagelijks bestaan, dat er niets van komt. Ik ga volkomen onder in m'n eigen kleine huiselijke en zakelijke zorgen en ik heb geen kans om enige betekenis aan mijn leven te geven.”

Dit nu is een gevaarlijke en algemeen voorkomende vergissing. Ieder mens kan in zijn eigen omgeving goede daden verrichten — onze zekerste waarborg voor waarachtige vrede en levenslange voldoening. En om tot dit geluk te geraken, behoeft men zijn plichten niet te verzaken en evenmin grote dingen te doen.

Deze „arbeid” voor de geest noem ik „onze tweede levenstaak”. Er ligt geen beloning in, behalve het vervullen van die taak op zichzelf. U zult er noblesse van geest en diepe kracht uit putten. U kunt al uw reserve-energie in-

zetten, want de wereld van tegenwoordig heeft het meest gebrek aan mensen, die zich bezighouden met de noden van andere mensen. En bij dit onbaatzuchtige werk rust er zowel zegen op de helper als op degene die geholpen wordt.

Zonder zulke geestelijke daden bevindt de moderne mens, hetzij man of vrouw, zich in volslagen duisternis. Onder de druk van onze tijden lopen we al gauw gevaar, onze individualiteit te verliezen. Onze drang naar nieuwe scheppingen en naar het uitbrengen van onze eigen gedachten wordt steeds sterker en daardoor wordt ware beschaving in diezelfde mate vertraagd.

Wat is hiervoor het geneesmiddel? Ieder menselijk wezen, hoe druk hij het ook heeft, kan zijn persoonlijkheid handhaven door iedere gelegenheid tot geestelijke activiteit aan te grijpen. Hoe? Wel, door zijn tweede levensstaak: door zijn naaste goed te doen, in hoe geringe mate ook. En hij behoeft niet ver te zoeken naar zulke gelegenheden.

Onze grootste fout is, dat we met gesloten ogen door het leven gaan en on-

ze kansen niet opmerken. Zodra we onze ogen openen en er onze aandacht aan besteden, zien we er velen, die hulp nodig hebben, niet beslist in grote zaken, maar in de kleinste kleinigheden. Waarheen een mens zich ook keert of wendt, overal kan hij iemand vinden, die hem nodig heeft.

Ik reisde eens in een derde klas wagon door Duitsland naast een onstuimige jongeling, die zat te kijken alsof hij iets onzichtbaars probeerde te zien. Tegenover hem zat een geïrriteerde, angstige oude man. De jongen merkte na een poosje op, dat het helemaal donker zou zijn eer we de volgende grote stad bereikten.

„Ik weet niet wat ik doen moet als we daar aankomen”, zei de oude man bezorgd. „Mijn enige zoon ligt zwaar ziek in het ziekenhuis. Ik heb een telegram gekregen, dat ik dadelijk moest overkomen. Ik moet hem zien voor hij sterft. Maar ik kom van het platteland en ik ben zo bang, dat ik in de stad verdwaal.”

Waarop de jongeman antwoordde: „Ik ken de stad heel goed! Ik zal tegelijk met u uitstappen en u naar uw zoon brengen. Dan neem ik wel weer een latere trein”.

Toen ze de coupé verlieten, waren ze als broeders. Wie kan de uitwerking van die kleine, vriendelijke daad peilen? Ook u kunt kleine dingen opsporen, die gedaan dienen te worden.

In de eerste wereldoorlog werd een Cockney huurkoetsier te oud verklaard voor de militaire dienst. Hij liep van het ene bureau naar het andere en bood zijn diensten in zijn vrije tijd aan, maar hij werd overal weggestuurd. Eindelijk legde hij zichzelf een taak op. Soldaten uit kampen buiten de stad mochten een kort verlof in de stad doorbrengen eer ze naar het front gingen. En zo verscheen iedere avond om acht uur het oude rijtuig aan een van de stations om onwennige soldaten mee te nemen. Tot de demobilisatie toe heeft die koetsier iedere avond vier of vijf keer als vrijwillige gids door het warnet van Londense straten gediend.

* * *

Een zekere verlegenheid doet ons altijd aarzelen, een vreemdeling te naderen. De vrees om afgestoten te worden is de oorzaak van heel veel koelheid in de wereld en als we onverschillig lijken, zijn we dikwijls alleen maar schuw. Het goede hart moet door die barrière heenbreken en al tevoren besluiten, zich niet te laten afschrikken door een afwijzende houding. Als we met tact te werk gaan en altijd een

zekere reserve bewaren in onze toenadering, zullen we ondervinden dat wij niet aan een gesloten deur kloppen, als wij ons hart voor anderen openstellen. En vooral in grote steden is het zo nodig, dat de deuren van het hart worden geopend. In grote menigten mensen is de liefde altijd eenzaam. Bewoners van het platteland kennen elkander, maar bewoners van grote steden lopen elkaar als vreemdelingen zonder groeten voorbij — zij zijn zo afgesloten van anderen en dikwijls zo wanhopig en verloren. Wat ligt daar een enorme taak voor mannen en vrouwen, die niets anders dan menselijk willen zijn!

Begin maar ergens — op kantoor, in de fabriek, in de trein. Misschien heeft een warme glimlach in een autobus iemand wel eens teruggehouden van zijn plannen tot zelfmoord. Een vriendelijke blik is dikwijls een zonnestraaltje, dat een duisternis doordringt, waar we zelf niet aan mogen denken.

Als ik terugzie op mijn jonge jaren, besef ik, hoe belangrijk de hulp, het begrip en de aanmoediging, de hartelijkheid en de wijsheid voor me waren, die zoveel mensen me hebben gegeven. Die mannen en vrouwen zijn in mijn leven gekomen en hebben me met kracht beziel. Maar ze hebben het nooit geweten en evenmin heb ik me in die tijd de betekenis van hun hulp gerealiseerd.

We hebben allemaal zoveel aan anderen te danken en mogen onszelf wel eens afvragen, wat anderen aan ons te danken hebben. Het volledige antwoord hierop moet voor ons verborgen blijven, ofschoon we dikwijls een klein deeltje daarvan gewaar worden, zodat we de moed niet mogen verliezen. U kunt er echter zeker van zijn, dat de invloed van uw leven op de mensen om u heen werkelijk heel groot is of kan zijn.

Wat u ook méér ontvangen hebt dan anderen — in gezondheid, talenten, bekwaamheden, succes, in een prettige jeugd of een harmonieus huwelijk leven — u moogt dit alles niet als iets gewoons voor uzelf houden. Als dankbaarheid voor uw geluk moet u zich in uw eigen leven wat opofferingen getroosten voor het leven van anderen.

* * *

Voor hen, die zeer bijzonder hebben geleden, zijn er ook bijzondere gelegenheden tot goeddoen. Er is bijvoorbeeld een zekere kameraadschap tussen mensen, die het merkteken van pijn dragen. Als u van lichamelijke pijn be-

vrijd bent, moet u niet denken, dat het daarmee afgelopen is. Van dat ogenblik af voelt u zich verplicht uw hulp te verlenen om anderen tot verlossing van hun pijn te brengen. Als een operatie u van de dood of van zware kwellingen heeft gered, draag dan uw deeltje bij tot het brengen van medische hulp op plaatsen, waar dood en pijn nog ongehinderd heersen.

In alles wat we verzaken of opofferen, moeten we onszelf geven. Het overhandigen van een grote som geld aan iemand die het dringend nodig heeft, is geen opoffering, als we het zelf best kunnen missen. Denkt u maar aan het penningske van de weduwe. Nee, we moeten op onze eigen manier iets geven, waar we met moeite van kunnen scheiden.

Ik hoor de mensen zeggen: „O, als ik rijk was, wat zou ik dan veel doen om de mensen te helpen!” Maar we kunnen allemaal rijk zijn, rijk aan liefde en edelmoedigheid. Bovendien, als we moeite doen om nauwkeurig de noden te doorgronden van degenen, die onze hulp het meest behoeven, dan geven we immers onze eigen liefde en bezorgdheid van naaste tot naaste, en dat is meer waard dan al het geld in de wereld.

En door de een of andere werking van de eeuwige wet ontvangt u steeds meer liefde en geluk, als u zelf uw liefde geeft!

Georganiseerde liefdadigheid is natuurlijk noodzakelijk, maar de hiaten daarin moeten door persoonlijke daden worden aangevuld en met de warmte van de naastenliefde. We kunnen ons geweten niet rustig overdoen aan een liefdadige instelling en verder zeggen: „Ben ik mijns broeders hoeder?” Zeer zeker zijn we dat! Ik kan niet aan mijn verantwoordelijkheid ontkomen door te zeggen, dat de staat wel al het nodige zal doen. En het is in deze tijd tragisch, dat zovelen er anders over denken.

Zelfs in het familieleven beginnen de kinderen te denken, dat ze niet meer voor de ouderen behoeven te zorgen. Maar de ouderdomspensioenen ontheften de kinderen niet van hun plichten. Het is verkeerd, de ouderen die zorg te onthouden, omdat het principe van de naastenliefde er door in het gedrang komt en dat principe is toch de basis van het menselijk leven en van de beschaving zelf. Vriendelijkheid jegens de zwakkere broeder versterkt het hart. We doen elkaar verschrikkelijke dingen aan, omdat we geen begrip en geen medelijden hebben. Op het ogenblik dat we onze naaste begrijpen en er medelijden mee hebben, zuiveren we

ons eigen hart en we komen er door tot een betere, zuiverder wereld.

Maar waarom zou ik mijn naaste vergeven, als hij me iets heeft aangedaan?

Omdat ik onwaar tegenover mezelf ben, als ik niet iedereen vergeef. Ik doe dan alsof ik zelf onschuldig ben aan dergelijke beledigingen en dat ben ik niet. Als er leugens over me verteld worden, moet ik ze vergeven, omdat

„IK ZAL U IEDERE MAAND 25 CENT OVERMAKEN.”

Het is reeds vele malen, bij onderscheidene gelegenheden, gezegd: de offervaardigheid van het Nederlandse volk is groot. Dat is ook gebleken, weer opnieuw gebleken, na de oproep van Dr. E. D. Spelberg voor de microfoon van de VPRO, om geld te offeren voor Dr. Albert Schweitzer. Het respectabele bedrag van ver over de honderdduizend gulden kwam binnen. Aan allen die iets offerden zonden wij, naast een bedankje, het voor dit nummer verschenen „Nieuws uit Lambarane”, met de mededeling dat wie op gratis toezending daarvan prijs stelde, dat maar moest laten weten. Honderden hebben dit gedaan. Voorzover de eerder verschenen nummers nog gevraagd werden is aan dat verzoek voldaan. Ieder kan er van verzekerd zijn dat hij of zij voortaan op de hoogte blijft van hetgeen er omtrent de oerwouddokter van Lambarene of/ en diens hospitaal te vermelden is. De belangstelling voor ons orgaan heeft ons verheugd.

Nog meer deden dat de enthousiaste onderschriften die de inzenders van hun correspondentieadres daarop hadden aangebracht. „Ik zal u maandelijks 25 cent op uw girorekening overmaken”, schrijft er een. Maandelijks 25 cent. Dat is in een jaar 12 x 25 cent of drie gulden. Dit zou, als alle lezers van het „Nieuws uit Lambarene” dit voorbeeld volgden, in een jaar een bedrag betekenen van rond vijftig duizend gulden. Vijftig duizend gulden voor het werk van Albert Schweitzer. Zegt u dat iets, lezers en lezer? Bij voorbaat hartelijk dank voor uw meelevens. Het gironummer van onze penningmeester is 143643.

ik zelf zo vaak heb gelogen. Ik moet de liefdeloosheid, de haat, de bedriegrij, de arrogantie vergeven die ik op mijn weg ontmoet, omdat ik me zelf zo dikwijls aan diezelfde fouten heb schuldig gemaakt. En ik moet vergeven zonder er veel drukte om te maken. In het algemeen slaag ik er niet in, iemand volledig te vergeven; ik kom zelfs niet eens zover, dat ik rechtvaardig ben. Maar hij, die leeft volgens dit eenvoudige, maar moeilijke principe, zal de werkelijke vreugde en triomf van de ziel ondervinden. Een mens heeft ons kwaad gedaan. Moeten wij dan wachten tot hij ons om vergiffenis vraagt? Nee! Hij kan ons wel nooit om vergeving vragen en dan zouden we hem nooit vergeven en dat is fout. Nee, laten we in plaats daarvan zeggen: „'t Is vergeten en vergeven!”

Ik zie in een stationswachtkamer, hoe een man de rommel op de grond aanveegt. Als hij in de ene hoek klaar is, begint hij in de andere, maar als hij omkijkt, ziet hij, hoe een man op het pas geveegde gedeelte een stompje sigaar gooit en hoe een kind er papier-

snippers rond laat warrelen. En toch moet hij doorgaan met zijn werk, zonder zich woedend te maken. Zo moeten we allemaal zijn. Je moet in figuurlijke zin altijd gewapend zijn met je verger en blik, in je persoonlijke relaties met de mensen. Je moet dode en nutteloze dingen opruimen. Als de blaren in de herfst niet vallen, zal er in de lente immers geen plaats zijn voor de nieuwe blaren?

U denkt misschien, dat mijn vrouw en ik in de warme wildernis een heerlijk leven hebben. Het is toevallig de plaats waar we wonen. Maar wat doet het er toe waar je bent — er zijn immers overal duizend kleine zaken, die u de zegevierende triomf van de naastenliefde kunnen schenken?

Ach, zo'n veredeling van de geest vereist geduld, toewijding en moed. Er is wilskracht voor nodig: de beste toetssteen van de mens. Maar in deze moeilijke „tweede levenstaak” kan men het enige ware geluk vinden.

ALBERT SCHWEITZER.

(Met toestemming overgenomen uit „De Wereldkroniek”).

Schweitzer en Pearl Buck

Wij kennen allen de uitspraak van Albert Schweitzer, waarin hij de begrippen goed en kwaad een nieuwe inhoud geeft: „Goed is: leven behouden, leven bevorderen, leven, dat voor ontwikkeling vatbaar is, tot zijn hoogste waarde brengen. Kwaad is: leven vernietigen, leven schaden, leven, dat voor ontwikkeling vatbaar is, tegenhouden”. Dit is als het ware de omschrijving van hetgeen voortvloeit uit de gedachte van **de eerbied voor het leven**. Al wat leeft wil zichzelf handhaven. „Ik ben leven dat leven wil”. Maar onmiddellijk staat daarnaast het besef: „Ik leef te midden van leven dat leven wil”, en hiermee wordt mijn eigen zelfhandhavingsdrang en expansiedrift beperkt. Natuurlijk blijft Schweitzer bij deze beperking van de levensdrang niet staan — dat zou zuiver negatief zijn en deze negativiteit kennen wij maar al te zeer uit de vaak steriele verboden van een bloedloos moralisme —; neen, Schweitzer buigt deze zelfbeperking om in positieve dienst aan de medemens en al wat samen met ons op aarde leeft. Hij zegt: „In de eerbied voor het leven yerhef ik mijn leven tot zijn hoogste waarde en stel

het in dienst van de wereld”. In de gestalte van Jezus ziet hij dit beginsel ten volle verwerkelijkt en in een mystieke eenheid met de geest van Jezus weet hij zich groepen eveneens de weg van de dienst der liefde te gaan. Ik zie deze beide kanten, de religieuze en de ethische, bij Schweitzer als eenheid. In de wereld komen wij ze nogal eens gescheiden tegen, hetzij doordat men meent de mensheid uitsluitend met de prediking van het christelijk geloof in engere zin gelukkig te kunnen maken, hetzij doordat men zegt: het komt alleen op de menselijkheid aan, de liefdedaad jegens de naaste. Ik meen, dat in het leven van Schweitzer beide kanten harmonisch verbonden zijn.

Dezer dagen kwam mij het boek van Pearl Buck nog eens in handen, in vertaling getiteld „Ballingschap”, waarin zij zonder het met zoveel woorden te zeggen, het leven van haar ouders heeft beschreven. Buitengewoon fijn laat deze begaafde schrijfster hier zien, hoe de vader als zendeling in China slechts door één ding is bezeten: het evangelie te prediken en zielen te redden, terwijl de moeder, bewogen door de verschrikkelijke sociale en li-

chamelijke ellende, meer en meer het preken vergeet en zich met volle overgave toelegt op de redding der lichamen. Deze beide menschen begripen elkaar hoe langer hoe minder en, terwijl de eerste volkomen verzekerd is van de waarheid, is de ander steeds minder verzekerd van alles, wat men haar in haar jeugd als het ware geloof heeft bijgebracht en moet worstelen om God te vinden te midden van de verschrikkingen rondom en het eigen leed, als vier van haar kinderen sterven. Het is wel duidelijk, waar de sympathie van de schrijfster het meest naar uitgaat: niet naar hem die alleen maar aan de zielen denkt en de mens niet opmerkt, maar naar haar, die de hele mens met zijn noden lief heeft en echte gemeenschap vindt.

De tegenstelling, die hier zo scherp gesteld wordt, tussen een, die enkel de zielen zoekt te redden en een, die zich vooral om de lichamen bekommert, is hier opzettelijk wat overdreven. Maar daardoor opent de schrijfster ons de ogen voor wat inderdaad binnen het christendom een grote fout is geweest, die zich op maatschappelijk gebied nog steeds ontzettend wreekt, n.l. dat de kerken alleen de geestelijke noden hebben gezien en de stoffelijke als van geringe waarde hebben verwaarloosd. Het grote van

Schweitzer is juist, dat hij, uitgaande om de bevolking van Midden-Afrika van lichamelijk lijden te verlossen, tegelijk haar de verlossende kracht van het evangelie voor ogen stelt: de daad gaat aan het woord vooraf. Zo moet het ook. De daad is ook een taal, een taal, die door alle volken verstaan wordt, ook wanneer men geen woord met elkander wisselen kan. Het is gelukkig, dat de hedendaagse zending deze wijsheid meer en meer is gaan verstaan, zodat overal medische en godsdienstige zending hand in hand gaan. Maar tegenwoordig zal men het ook niet zonder maatschappelijke zending kunnen stellen en ook op dit terrein heeft Schweitzer wijze woorden gesproken.

C. B. BURGER.

Boven al het geestelijke en intellectuele, boven filosofie en theologie verheven is de hulpvaardigheid van mens tot mens, de opdracht om voor elkaar een broeder te zijn.

Albert Schweitzer.

*Albert Schweitzer
aan het bed van
een zieke neger*

Bij de uitgeverij „De Torenlaan” aan de Torenlaan te Assen, verscheen van mevrouw **Marie Woytt—Secretan**, in de vertaling van mevrouw **A. Werner—Brinkerink**, **Albert Schweitzer**, de oerwouddokter van Lambarene, geïllustreerd met twintig fraaie platen op kunstdrukcarton en vele illustraties tussen de tekst. Prijs: gebonden in heel linnen band f 3.90.

Het mooiste geschenk voor jong en oud voor Sint-Nicolaas en Kerstmis.

Bij dezelfde uitgeverij verscheen van Ds. D. A. Werner, **Albert Schweitzer**, een strijder voor de ware menselijkheid. Prijs f 1.90. Het boekje, dat fraai geïllustreerd is, bedoelt om naast het vele, dat reeds over Schweitzer geschreven is, er in bescheiden toe bij te dragen, de levende gedachten van Albert Schweitzer te verspreiden. Daarin is de schrijver uitstekend geslaagd. Bestelt deze boeken bij uw boekhandelaar of rechtstreeks bij de uitgeefster.

Emil Lind. Albert Schweitzer, leven en werk	f 6.90
Geïllustreerd. In de Toren, Naarden.	
Charles Joy en Melvin Arnold. Het Afrika van Albert Schweitzer	- 7.90
Rijk geïllustreerd. Wereldvenster, Amsterdam.	
Een hospitaal in het oerwoud, tekst van Dr. Schweitzer. Prachtige foto's van Dr. Anna Wildikann	- 3.90
In de Toren, Naarden.	
George Seaver. Albert Schweitzer	- 12.90
Hollandia-drukkerij, Baarn.	
Marie Woytt—Secretan. De oerwouddokter van Lambarene	- 3.90
Geïllustreerd. De Torenlaan, Assen.	
Johan Winkler. Naar het land van Brazza en Albert Schweitzer	- 6.90
Geïllustreerd. Daamen, Den Haag.	

Herdrukken:

Uit mijn leven en denken, autobiografie	- 5.90
Tjeenk Willink, Haarlem.	
Lambarene, een bundeling van Schweitzers Lambarene-boeken	- 5.90
Tjeenk Willink, Haarlem.	
Uit mijn jeugd	- 3.25
Tjeenk Willink, Haarlem.	

Kleinere boeken:

H. Oberman—Oberman. Albert Schweitzer, een blik in zijn leven en arbeid *)	- 0.75
Voorhoeve, Den Haag.	
Prof. Dr. C. J. Bleeker. Een studie over Schweitzer (serie Hoofdfiguren van het menselijk denken). Born, Assen.	- 1.45
Jan Poortenaar, Albert Schweitzer, een man van de daad	- 0.50
Wereldbibliotheek, Amsterdam.	
Radiorede Dr. Albert Schweitzer in Holland, W. Gaade, Delft	- 1.50
Richard Kick. Het licht in ons, woorden van Albert Schweitzer ...	- 0.75
Kapsenberg & Zn., Rotterdam. *)	
Ali Silver. Albert Schweitzer, voor de kinderen verteld	- 2.90
Speciale Zondagsschooleditie	- 1.25
Wereldvenster, Amsterdam.	
Ds. D. A. Werner, Albert Schweitzer, een strijder voor de ware menselijkheid. De Torenlaan, Assen	- 1.90
Pierre H. Dubois, Stalin/Schweitzer, Uitgeverij en Drukkerij Hollandia, Baarn	- 1.85

*) Ook te verkrijgen bij penningmeester Alb. Schw.-fonds.